

MEDIAATTORI 1/2020

Mediaattori

MEDIAKASVATUKSEN
TIEDOTUSLEHTI

voima

Pääkirjoitus

Medialukutaitoa kaikille – vähempi ei riitä

MEDIALUKUTAITO ON NYKYPÄIVÄN KANSALAISTAITO. Tämän virkkeen olen kirjoittanut usein ja kuullut juhlapuheissa vielä useammin. Totta se onkin. Medialukutaidolla tarkoitetaan tietoa mediasta, pääsyä median äärelle, kykyä ymmärtää koke- maansa, taitoja tuottaa mediaa ja viestiä toisten kanssa median kautta.

Käytännössä tämä tarkoittaa vaikka seuraavaa: Kykenet va- raamaan lääkäriajan tai kirjaston kirjan. Osaat ottaa kuvan ja videon kännykällä. Pystyt osallistumaan kiinnostaviin yhteis- kunnallisiin keskusteluihin. Ymmärrät, että sen lisäksi mitä ker- rottiin ja näytettiin, merkitystä on myös sillä mikä jätettiin ker- tomatta ja ulos kuvasta. Erotat poliittisen mielipidekirjoituksen uutisesta ja nettitrollin toimittajasta. Hahmotat, että ”ALE RY- SÄYS” ei tarkoita, että sinun kannattaa ostaa nopeasti ja paljon. Ymmärrät, ettei Esko Kovero oikeasti ole Salkkari-Ismo. Et ole täysin viettäviissä ja osaat välillä olla myös käyttämättä mediaa.

Jokainen tarvitsee medialukutaidon perusteita arjessaan. Me- dialukutaito on myös demokratian, median laadun kirittämisen ja yhteiskunnallisen luottamuksen kannalta tärkeää. Osaaminen ja sivistys eivät kuitenkaan kehity itsestään. Vaikka Suomessa on kansainvälisesti vertaillen tehty jo paljon, pystymme vielä parempaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi joulukuussa uudet Medialukutaito Suomessa -linjaukset. Valmisteluun osallistui laajaasti asiantuntijoita eri aloilta ja alueilta. Linjausten ydin- viesti on: tarvitaan entistä kattavampaa, systemaattisempaa ja laadukkaampaa toimintaa. Jokaisella ihmisellä Suomessa täytyy olla mahdollisuus kehittää medialukutaitoaan.

Koskaan ei ole liian aikaiستا aloittaa lasten mediakasvatusta, eikä uuden oppimiselle ole yläikärajaa. Ihminen on silti muuta- kin kuin ikänsä tai muu yksittäinen ominaisuus: Kahden eläke- läisen tai maahanmuuttajan joukosta toinen voi olla ensimmäis- tä kertaa koneella ja toinen tehnyt uran IT-alalla. Lukiolainen voi analysoida elokuvaa taitavaasti, mutta haksahuttaa uskomaan salaliittoteorioihin netissä.

Koska ihmiset ovat erilaisia, myös medialukutaitoa pitää opettaa monipuolisesti. Opetussuunnitelmat velvoittavat kaik- kia kouluja opettamaan mediasta lapsille ja opiskelijoille. Meil- le muille medialukutaidon kehittäminen taas pitäisi tehdä niin helpoksi ja kiinnostavaksi, että aiheen pariin hakeutuu mielel- lään myös vapaa-ajallaan. Alkuun – ja aika pitkällekin – pääsee tämän lehden juttujen ja vinkkien avulla.

Kun medialukutaito kerran on kansalaisaito, siihen pitää myös panostaa, eikä vain toivoa parašta.

SAARA SALOMAA

Kirjoittaja toimii apulaisjohtajana Kansallisessa audiovisuaalisessa instituutissa KAVI:ssa Suomen uudet linjaukset: **medialukutaitosuomessa.fi**

MEDIAATTORI on Voima-lehden mediakasvatuseron liitteenä julkaistava tiedotuslehti. Siinä esitellyt opetusmateriaalit on koottu yhteistyössä Mediakasvatuseron kanssa. Lehti on osa OKM:n tukemaa mediakasvatushanketta, jonka ohjausryhmässä toimii edustajia Mediakasvatuserasta, Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista (KAVI), Koulukinosta, Nuorten Ääni -toimituksesta, Biologian ja maantieteen opettajien liitosta, Häiriköt-päämajasta, Eetti ry:stä, Tikkurilan lukioista, Laajasalon opistosta ja Pro Artibusesta. Voiman vastaavana päätoimittajana toimii Jarkko Kumpulainen ja liitteen päätoimittajana Hanna Niittymäki. Painopaikka. Alma Manu Tampere. Painos 70 000.

Suomalaispedagogit pohjalta.

Ajatuksia kameralla

kehittivät kamerakynäpedagogiikan 40-luvun ranskalaisen elokuvateorian Menetelmä on levinnyt ympäri Suomea etenkin luokanopettajien käyttöön.

TEKSTI **TUUKKA TUOMASJUKKA** KUVA **HANNA LINNOVE**

”KEKSI yksinkertaista tapahtumaa kuvaava lause, jonka rakenne on adjektiivi + substantiivi + verbi. Sen jälkeen ota kännykkäkamera ja kuvaa video niin, että katsoja ymmärtää lauseen katsomalla kuvaa. Videossa ei ole puhetta tai kirjoitusta. Lopuksi näytä video toiselle, jonka tehtävänä on tulkita videossa näytetty lause.”

Tällaisella harjoituksella, kamerakynämenetelmää opetuskäyttöön kehittänyt Ismo Kiesiläinen, aloittaa usein koulutuksensa. Menetelmän avulla opitaan koulutehtävien ohessa ilmaisemaan ajatuksia kuvaamalla.

Oppimista ohjataan yksinkertaisilla videokuvaustehtävillä. Viimeistelyjen tuotosten sijaan kamerakynäteknikalla tuotetaan lyhyitä, jopa vain sekuntien mittaisia videontynkiä, joita ei jälkikäsitellä. Pääpaino on ajattelun jäsentämisellä, mutta Kiesiläisen mukaan menetelmä tuottaa myös keskittymistä ja pedagogisesti mielekästä vuorovaikutusta.

Yli vuosikymmenen kamerakynää opettanut Kiesiläinen kuvaa menetelmää yksinkertaiseksi niin pedagogiikan kuin tekniikan näkökulmasta. Kamera löytyy oppilaiden kännyköistä tai koulun tableteista, eikä laitteeseen tarvitse asentaa uusia sovelluksia.

Kamerakynän käsite on lainattu 1940-luvulta ranskalaiselta elokuvateoreetikolta Alexandre Astrucilta, jonka mukaan kameran pitää olla elokuvantekijälle kuin kynä, jolla hän ilmaisee ajatteluaan.

Vuonna 2017 julkaistussa oppaassaan ”Kamerakynän pedagogiikka – opettajan käsikirja” Kiesiläinen huomauttaa audiovisuaalisen kulttuurin yleistymisestä. Työnhakijoilta vaaditaan yhä useammin videohakemuksia. Tubettajat tuottavat merkittävän määrän kulutettavaista videosisällöistä.

Ajatuksen ilmaiseminen kuvaamalla on Kiesiläisen mukaan kansalaistaito, joka antaa mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan ja kulttuuriin.

”Melkein kaikki kuvaavat vapaa-ajallaan videoita. Ennen kuvaaminen oli harvojen hommaa, nyt se on kansankulttuuria. On tärkeää, että koulu tukee sitä perustasolla samalla tavalla kuin kirjoitustaitoakin”.

Opetushallituksen rahoittamassa Kaikki kuvaa EDU -hankkeessa kamerakynäpedagogiikkaa on opetettu usean vuoden aikana kymmenillä paikkakunnilla. Kiesiläisen mukaan menetelmän ovat ottaneet käyttöön erityisesti luokanopettajat.

KIELI HALTUUN KAMERAKYNÄLLÄ

Opettaja Karoliina Mutanen on käyttänyt tekniikkaa vieraan kielen oppimisessa.

Mutanen opettaa vantaalaisessa Rekolanmäen koulussa englanninkielistä luokkaa. Kamerakynän käyttämisen hän aloitti opettaessaan peruskoulutukseen valmentavaa luokkaa.

”Jos ei vielä puhu juuri suomea, on hyvin vähän keinoja tuottaa mitään tekstin avulla. Sen takia kuvan avulla sanoittaminen on huippu juttu”.

Suomea opiskeleville menetelmää hyödynnettiin ensin havainnoimalla värejä. Myöhemmin jäsenneltiin havaintoja: onko pallo vaikkapa laatikon päällä vai laatikon takana.

Kamerakynästä on Mutasen mukaan ollut apua myös heille, jotka eivät halua olla äänessä.

”Oppilaat, jotka eivät uskalla puhua kasvojen pystyvätkin ihan hyvin tekemään tällaisia videotehtäviä.”

Kielten opetuksen lisäksi Mutanen on teettänyt kokeita kamerakynällä, jolloin opiskelijoiden on pitänyt esimerkiksi selittää yhteyttämisen videolla.

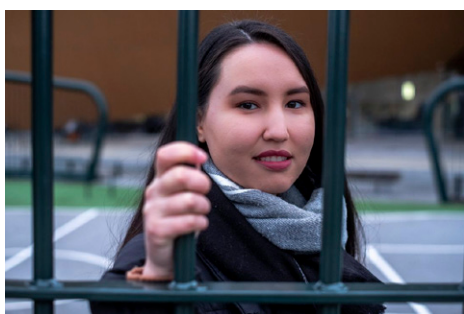
”Joskus tulee tosi mahtavia oivalluksia, kun rajoitteena ei ole paperi ja kynä. Huomaa, että kuvaustilanteessa tapahtuu ajattelua”.

Lisätietoja menetelmästä ja opetusmateriaalia osoitteessa **kamerakyna.fi**

Zahran nuori ääni

Nuorten Ääni -toimituksessa Zahra Karimy on saanut vahvistusta aktivismilleen ja tutustunut journalismin keinoihin.

TEKSTI JA KUVA **SAMPSA HANNONEN**

”NUORILLA ON ÄÄNI, mutta se ei kuulu. Tai jos kuuluu, sitä ei kuunnella tarpeeksi”, sanoo Nuorten Ääni -toimituksen jäsen, ilmastoaktiivisti ja vapaaehtoistyöntekijä Zahra Karimy, 17.

Koulutuksen ja tyttöjen oikeuksien vankumaton puolustaja kertoo ammentavansa

voimaa vapaaehtoistyöhön turhautumisesta. Hitaasti etenevä ilmastopolitiikka ja siitä aiheutuvat kriisit, saavat hänet välillä toivottomaksi. Siihen auttaa vaikuttaminen.

”Kun luen uutisia ja näen vääryyttä, niin minusta tuntuu entistä tärkeämmältä se, mitä teen nyt. Vaikuttamisen kautta voin purkaa esimerkiksi ilmastoahdistustani. Nykyinen kapitalistinen järjestelmä ei ole kovin suotuisa tehokkaalle ilmastopolitiikalle. Asiat eivät tunnu edistyvän, ja se rasittaa”, kertoo poliitikon urasta haaveileva Karimy.

Karimy kiittelee nykyistä hallitusta nuorten asioiden edistämisestä, mutta työ ei ole hänen mukaansa tehty, jos se edes on vielä alkanutkaan.

MIKÄ NUORTEN ÄÄNI?

Vuonna 2006 perustettu Nuorten Ääni -toimitus on Helsingin nuorisopalveluiden kanssa yhteistyössä toteutettu nuorten monimediallinen toimitus. Toimituksessa nuorilla on mah-

dollisuus vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin ja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun journalismin keinoin.

”Kokouksiin saavat tulla mukaan kaikki 13–19 -vuotiaat nuoret, jotka haluavat tutustua vaikuttamiseen sekä yhdessä tekemiseen”, Karimy kannustaa.

Nuorten Ääni -toimituksessa journalismista innoistunut Karimy toivoisi nuorten kiinnostuvan enemmän yhteiskunnallisista asioista. Uutiskieli ja media eivät hänen mielestään ole nuoria palvelevia. Kielen tulisi olla yksinkertaisempaa, jotta nuoret innoistuisivat yhteiskunnallisesta keskustelusta.

”Nuoret sanovat suoraan, he eivät jaksakaan kierrä. Usein mediassa jutut muuttuvat helposti jargoniksi, jolloin on vaikea ymmärtää lukeensa. Nimenomaan nuorille suunnattua journalismia saisi olla enemmän”, toivoo Karimy.

Osallistuva ja yhteiskunnallisesti valveutunut Nuorten Ääni on ollut tuottamassa Suomen suurimmille medioille sisältöä. Yhteistyötä tehdään niin Yleisradion, Helsingin Sanomien kuin MTV3:n kanssa. Suomen Kuvalehdelle Nuorten Ääni kirjoittaa blogia.

Nuorten Ääni -toimitus kokoontuu jokaisena maanantaina Helsingin Kisahallilla kello 17. Kevätkauden ensimmäinen kokous järjestetään helmikuun kolmas päivä.

Vakavia aiheita mustalla huumorilla

Vastamainostyöpajoissa vahvistuvat ajattelun ja vaikuttamisen taidot.

TEKSTI **EEVA KEMPPAINEN**

MAINOKSIIN ja brändeihin törmää sosiaalisessa mediassa, puhelinsovelluksissa, kaupassa, kadulla, elokuvissa ja peleissä, jopa koulussa.

Vastamainokset eli mainosparodiat ohjaavat kriittiseen mainosten lukuun. Mainoksen kuvaa, logoja ja kieltä muuntelemalla vastamainos kommentoi maailmankauppaan ja kulutukseen liittyviä ongelmia, kuten päästöjä, ihmisoikeusloukkauksia, tasa-arvoa tai kauneusihanteita.

Vastamainostyöpajassa tarkastellaan ilmiöitä, kuten ruoantuotannon, pikamuodin, elektroniikan ja matkustamisen globaaleja vaikutuksia ja mainosten ja vastamainosten keinoja vaikuttaa katsojaansa. Lopuksi tehdään omia vastamainoksia tai meemejä.

Kekseliäisyys ja musta huumori auttavat vakavien aiheiden käsittelyssä. Vastamainonta tarjoaa tavan käydä dialogia mainostajien kanssa. Parhaimmillaan vastamainos on monialaisen oppimisen väline, jonka avulla voi lähestyä ristiriitaisia kehityskysymyksiä, medialukutai-

toa ja vastuullista kuluttamista. Koulussa vastamainokset voivat yhdistää vaikkapa äidinkielen, kuvataiteen, maantieteen ja yhteiskuntaopin sisältöjä. Luokkahuoneen ulkopuolella vastamainos on tapa osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti.

Työpajassa kiinnostava tai ärsyttävä mainos löytyy yleensä selaamalla lehtiä ja keskustelemalla siitä, minkä ajankoh- taisen ongelman ja mahdollisen ratkaisun haluaa nostaa esille. Nuoret toteuttavat vastamainoksia muun muassa työoloihin, eläintuotantoon ja ympäristöön liittyen leikkimällä tekstillä ja brändillä, piirtämällä, kärjistämällä, lisäämällä puhe- kuplia ja yhdistelemällä elementtejä eri mainoksista.

Työpajoja voi tilata Häiriköt-pääma- jalta ja Eettisen kaupan puolesta ry:ltä. Materiaaleja on nyt saatavilla myös ruot- siksi.

Kirjoittaja toimii globaali- kasvattajana eri järjestöissä

Eettisen kaupan puolesta ry:n (Eetti) sivuilta löydät Medialukutaitoa vastamainoksista -oppaan suomeksi ja englanniksi. Tutustu myös Eevan Kuilut umpeen -blogiin.

Media coach (2019)

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Materiaalit käsittelevät kolmea teemaa: mediakasvatuksen perusteita, muuttuvia teknologioita

ja digihyvinvointia. Teemoihin pureudutaan infograa- feissa, syventävissä artikkeleissa sekä tehtävävinkeissä. Materiaalit sopivat erityisesti opetusalan ammattilaisil- le, kirjastotyöntekijöille ja nuorisotalon toimijoille.

Tuota ja tulkitse (2016)

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Materiaali harjoittaa medialukutaitoa ja mediakriittisyyttä. Se ohjaa mediasisältöjen arvioin- tiin sekä niiden vastaanottamisen ja kuluttamisen että tuottamisen ja levittämisen näkökulmista.

Luotettavan tiedon metsästäjät (2018)

TUOTTAJA: KAVI, Koordinaatti, YK-liitto, valokuva- taiteen museo ja Yle Oppiminen
SISÄLTÖ: Median merkityksen käsittelyä tiedonvä- lityksessä ja harjoituksia tiedon luotettavuuden arvi- ointiin. Materiaali koostuu kahdesta mediaa ja tiedettä käsittelevästä osiosta.

Mediakartan tuntijat (2016)

TUOTTAJA: KAVI, Mediakasvatusseura, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Metka ja Opetushallitus
SISÄLTÖ: Tietoa, toimintamalli ja tehtäviä eri ikäisten mediakasvatukseen. Tavoitteena on kehittää monilu- kutaitoa ja sekä oppia tunnistamaan median herättä- miä tunteita ja median vaikutuskeinoja myös tekemällä omia mediasisältöjä. Materiaali sisältää kolme eri toi- mintamallia ikäryhmittäin: alle 8-vuotiaille, 8–12-vuo- tiaille ja 13–18-vuotiaille.

Medialukutaitoa vastamainoksista (2015)

TUOTTAJA: Eetti ry.
SISÄLTÖ: Opas neuvoo, kuinka ohjataan kouluryh- mille (10 + vuotiaille) sopiva vastamainostyöpaja . Ta- voitteenä on opettaa lapsia ja nuoria tarkkailemaan systemaattisesti markkinointiviestintää sekä keskus- telemaan tuotteiden taustalla vaikuttavista ilmiöistä.

Yle Uutisluokka (2014-)

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: Mediakasvatushanke, jonka tavoitteena on lisätä nuorten kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin. Uutisluokka-toiminta muuttaa koululuokan uutis- toimitukseksi. Sivustolle on koottu opettajille kattava materiaalipaketti mediakasvatuksen tueksi esim. ”Vi- deoita, sarjakuvia ja lähdekritiikkiä tunneille”-kooste.

Yle Triplet

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: Palvelu ajankohtaisten uutisten käsittelyyn. Yle Triplet-sovelluksesta saa päivittäin käyttöönsä kol- me uutista muutettuna oppimateriaaliksi. Mukana on uutisvideo, taustamateriaalit ja valmiit tehtävät. Oppi- materiaaleja on eri ikäisille oppilaille alakoululaisista yläkoululaisiin.

Mediametkaa!

TUOTTAJA: Metka
SISÄLTÖ: Ideoita ja vinkkejä mediakasvatuksen to- teutukseen sekä näkökulmia ajankohtaisiin median ilmiöihin. Materiaalit ovat sovellettavissa varhaiskas- vatusikäisistä aikuisiin.

Vastamainokset on tehty Eetti ry:n työpajoissa.

Voi hyvin digitaalisesti

Nuoret tarvitsevat ohjausta tasapainoiseen media-arkeen.

TEKSTI **LAURA SILLANPÄÄ**
JA **JENNI HONKANEN**
KUVA **HANNA LINNOVE**

Digihyvinvointi

TÄRKEÄ KOULUTYÖ vaatii keskittymistä, mutta puhelin värisee taskussa ja huomio herpaantuu. Keskeytys on ehkä ilmoitus kaverin uudesta kuvausta, uutisvahti tai viesti ryhmächatissa. Se voisi odottaa, mutta sitten jotakin olen-naista menisi todennäköisesti ohi.

Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen on nuorelle merkityksellistä ja voimaannuttavaa. Sen edellyttämä jatkuva tavoitettavissa olominen voi kuitenkin tuntua uuvuttavalta ja haitata keskittymistä. Moni nuori tasapainoilee vastaavanlaisten tunteiden kanssa päivittäin.

Digihyvinvoinnilla tarkoitetaan tasapainoista digitaalista media-arkea. Kun arki on tasapainossa, ihminen osaa käyttää mediaa niin, että se tukee, eikä heikennä, hänen hyvinvointiaan. Hän tiedostaa median käytön negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia hyvinvointiinsa sekä osaa suunnata ja rajata sen käyttöä. Digihyvinvoinnistaan huolehtiva huolehtii myös riittävästä levestä ja keskittymiskyvystä hektisessä media-arjessa. Hän tunnistaa tunteitaan ja huolehtii ihmissuh-

teistaan – diginä ja ”In Real Life”.

Mediassa eniten palstatilaa saavat usein median käytön erilaiset lieveilmiöt kuten riippuvuudet ja älypuhelisten oletetut vaikutukset ”aitoihin” ihmissuhteisiin. Ongelmien tunnistaminen ja niihin tarttuminen on tärkeää. Aivan yhtä tärkeää on kuitenkin edistää vaikutuksiltaan positiivista median ja teknologian käyttöä, sillä digitaalinen teknologia voi olla tärkeä hyvinvoinnin lähde. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ylläpidetään elintärkeitä sosiaalisia suhteita.

Oppilaitokset ovat loistavia ympäristöjä oppia hyvinvointia tukevaa median käyttöä, kuten ajanhallintaa, itsesääätelyä ja verkko-vuorovaikutukseen liittyviä taitoja.

Mediakasvatusseurassa työskennellään ahkerasti digihyvinvoinnin parissa. Digihyvinvointi perheissä -hankkeessa tuotetaan yksilön opas tasapainoiseen media-arkeen ja luodaan tiekartta siihen, miten Suomi voisi olla mallimaa teknologian ja hyvinvoinnin yhdistämisessä. Digivoimaa-koulutushankkeessa puolestaan vahvistetaan nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten mediakasvatus- ja digihyvinvointi-osaamista.

Tasapainoinen media-arki (2019)

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Infograafi pureutuu ja selittää ytimekkäästi digihyvinvoinnin teemaa ja vinkkaa, kuinka omaa media-arkeaan voi kehittää. Materiaali sopii erityisesti 15–19-vuotiaille nuorille.

Videoita mediakasvatukseen (2019)

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: Muutaman minuutin kestoisilla videoilla asiantuntijat kertovat

esimerkiksi, millaista on lasta kehittävä mediankäyttö ja tasapainoinen digiarki tai miten olla turvallisesti netissä ja tukea lasta reiluun pelikulttuuriin verkossa. Videoissa annetaan konkreettisia vinkkejä media-arjen hallintaan ja arkipäivän tilanteisiin. Kohderymänä ovat vanhemmat ja ammattikasvattajat.

Nuori tarvitsee tukea media-arjen hallintaan (2019)

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Artikkelit taustoittaa nuorten media-arkea ja siihen liittyviä haasteita. Artikkelissa pureudutaan erityisesti nuorten tukemiseen media-arjen hallinnassa.

Sisältö on osa Mediakasvatusseuran Digivoimaa-koulutuksen verkkomateriaaleja.

Lapset ja media

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: Sivustolta löytyy tietoa ja vinkkejä eri ikäisten lasten median käyttöön ja mediakasvatukseen. Mukana on tietoa ja ideoita mm. sosiaalisesta mediasta, digitaalisesta pelaamisesta sekä lapsille sopimattomista mediasisällöistä.

Median seksisisällöt ja mediakasvatus (2016)

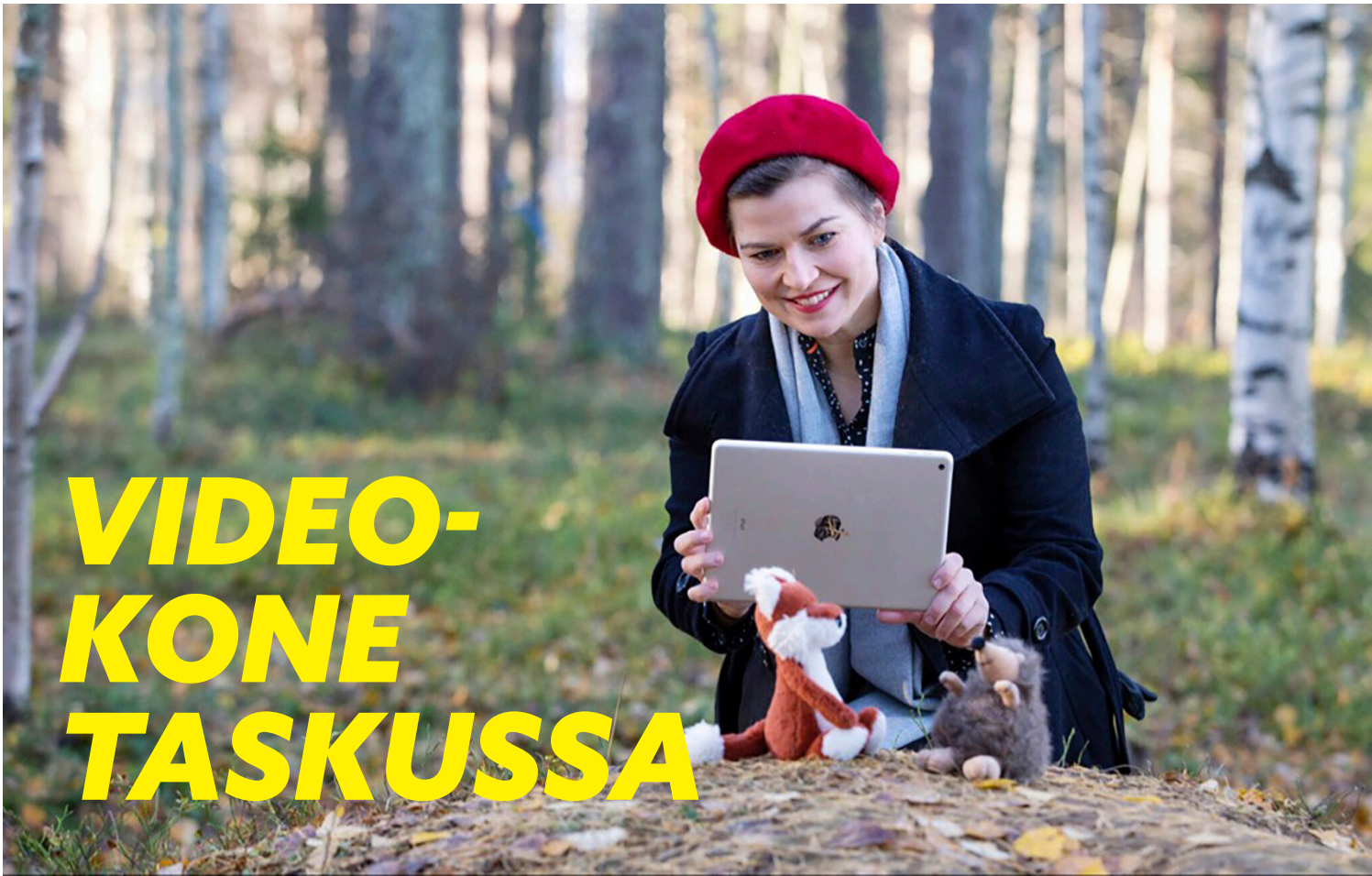
TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Tutkimustietoon pohjautuva opas on laadittu lasten ja nuorten paris-

sa työskentelevien tueksi median seksiä ja seksuaalisuutta käsittelevien sisältöjen ja ilmiöiden erittelyyn.

Pullopостia mediameressä (2016)

TUOTTAJA: KAVI, Mediakasvatusseura, PEN, Metka, Yle Oppiminen
SISÄLTÖ: Miten media, empatia ja vuorovaikutustaidot liittyvät toisiinsa? Materiaali sisältää tietoa, tehtäviä ja toimintamallin vuorovaikutus- ja empatiataitojen kehittämiseksi mediakasvatuksen keinoin.

Mediakasvatus nuorisotyössä

MERVI MAATELA on toiminut parikymmentä vuotta luokanopettajana, mutta siirtynyt yhä enemmän opettamaan videoiden tekemistä. Videotyöpa-

joja voi tilata Metkasta. ”Pajoissa opitaan tekemään videoita aiheesta kuin aiheesta – oli se sitten itsensä tutkiminen, viisi faktaa Islannista, haastevideo, piirrosvideo tai haastattelu.”

Maatela on viime vuosien aikana kouluttanut opettajia, oppilaita, kirjaustyöntekijöitä ja uusimpana aluevaltauksenaan varhaiskasvattajia ja viskareita.

”Minulla ei ole vielä koskaan ollut oppilaista, joka ei olisi innostunut videoiden teosta. Kaikki löytävät siitä, jotain itselle sopivaa. Yhdelle se on selostaminen tai haastatteleminen, toiselle animaation teko ja kolmannelle tekninen kikkailu. Lähes kaikilla kulkee videontekokone editointityökaluineen omassa taskussa.”

Digitaitojen kehittämisen ohella videoiden tekeminen usein tehostaa sisällöllistä oppimista.

”Jos tekee vaikka Viisi faktaa islannista -videon, ensin pitää etsiä paljon faktoja ja valita sitten perustellen ne, jotka päätyvät videolle.

Oman videon tekeminen innostaa ja tehostaa oppimista.

TEKSTI **HANNA NIITTYMÄKI**
KUVA **KAISA SIRÉN**

Myös kuvituksen miettiminen vaatii monenlaisia ajatteluprosesseja. Kirjavinkkausvideot ovat olleet suosittuja. Voi toteuttaa vaikka kuvitteellisen haastattelun Peppi Pitkätossulle. Asiat jäävät luultavasti tehokkaammin muistiin kuin wikipediasta kopioimalla.”

Työpajojen alussa Maatelalla on tapana kysyä osallistujien ennakkoluuloja ja pelkoja videointiin liittyen. Opettajat saattavat olla huolestuneita

kuvausluviista, omista taidoista ja itselle vieraasta nuorten somemaaailmasta.

”Videoita ei ole syytä laittaa julkisesti Youtubeen. Yleensä niitä katsellaan vain oman ryhmän kesken. Youtube on kyllä säilönä hyvä ja pohjaton, mutta videot kannattaa siellä panna piilotettuun linkkiin. On myös voida lähettää vanhemmille näyttille lasten tuotoksia Wilman kautta.”

Työpajoissa käsitellään myös nuorten some-elämää, joka on Maatelalle tuttu hänen työstään Tubecon-tapahtuman tuottajana. Hän toivoisi, että aikuiset ottaisivat tosissaan tubettajien merkityksen lapsille ja nuorille sen sijaan, että vähättelisivät sitä.

”Nuoret eivät enää katso telkkaria. He saavat vaikutteensa Tiktokista, Insta-stooreista, Snapeista ja Youtubeista. Yleisradion uutiset tai Tanssii tähtien kanssa ei ole monenkaan nuoren juttu. Myös median kuluttajan rooli on sosiaalisessa mediassa erilainen. Siellä pääsee mukaan vaikuttamaan sisältöihin kommentoinnin kautta. Toiveenani olisi, että kasvattajat käsittelevät lasten ja nuorten kanssa hyviä kommentoinnin käytäntöjä, jotta tulevaisuuden aikuiset osaisivat käyttäytyä somessa nykyisiä öyhöttäjiä paremmin”.

Medianuoruus (2019)

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Julkaisussa käsitellään

nuoriin ja mediaan liittyviä aiheita, jotka mietittävät monia kasvattajia, kuten peli- ja seksuaalikasvatusta sekä osallisuuden ja vaikuttamisen kysymyksiä. Näkemyksiään kertovat muun muassa Suomen suosituimmat tubettajat, toimittajat ja mediavaikuttajat. Jokaiseen aihepiiriin on koottu konkreettisia vinkkejä ja puheeksi ottamisen kysymyksiä aikuisille.

Mitä nuorisotyöntekijän tulisi tietää? (2019)

TUOTTAJA: Verke
SISÄLTÖ: Videosarjassa käsitellään erilaisia teknologisia aiheita ja sanoitetaan niitä nuorisotyön kielelle. Teemoina ovat muun muassa tekoäly, tietoturva, virtuaalitodellisuus ja digitaalinen luovuus.

Tubettaa (2019)

TUOTTAJA: Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Neljätoista tubettajaa kertoo, mikä on Youtube ja miksi he ja miljoonat muut ovat siellä.

Nuoret estradille

TUOTTAJA: Tampereen yliopisto, Aikakausmedia, Sanomalehtien Liitto
SISÄLTÖ: Kolmivuotisessa tutkimushankkeessa on selvitetty, millaisia haasteita nuorilla on monilukutaidoissa. Hankkeen oppimateriaalien tarjoavat nuorisotyöhön ja muille nuorten parissa toimiville työkaluja kansalaiseksi kasvattamiseen sekä monilukutaidon ja itseilmaisun kehittämiseen, jotta nuori löytäisi oman äänensä yhteiskunnassa.

Pikku Ilonasta Valkoiseen peuraan

Yli kahdensadan KAVI:n (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti) pitkän kotimaisen elokuvan joukosta luokkahuoneeseen sopivan katseltavan valitsemista helpottaa Elokuvapolku-elokuvakasvatusverkkopalvelu.

TEKSTI **MARJO KOVANEN** KUVA ELOKUVASTA **PIKKU ILONA JA HÄNEN KARITSANSA**

ELOKUVAT AVAAVAT laajoja mahdollisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja kriittiseen medialukutaitoon, mutta myös puhtaasti elokuvakulttuurin tuntemuksen lisäämiseen. Esimerkiksi ekspressiivinen kauhufantasia Valkoinen peura (1952) kelpaa avartamaan kuvaa suomalaisesta elokuvaista, mutta kriittiseen katseen ansaitsee elokuvan saamelaiskuva. Pitkien elokuvien tarjoamisen lisäksi Elokuvapolku tukee koulujen elokuvakasvatusta elokuvakerrontaa ja sen keinoja avaavilla esimerkeillä ja tehtävillä. Mediakasvatukseen mainioita ovat myös vanhat mainoselokuvat, joita Elokuvapolulla pääsee tarkastelemaan esimerkiksi sukupuolen esittämisen näkökulmasta: millainen kuva naisesta kuluttajana piirtyy 1950-luvun mainoksista?

Mutta miten älylaitteet käteensä kasvattaneet koululaiset siten jaksavat paneutua vanhaan suomalaiseen, enimmäkseen mustavalkoiseen elokuvaan? KAVI ja Koulukino ottivat asiasta selvää järjestämällä (vuonna 2015) testinäytöksen neljäsluokkalaisten elokuvaista Pikku Ilona ja hänen karitsansa (1957). Jorma Nortimon ohjaama, Mika Waltarin tarinaan perustuva lastenelokuva kertoo orvon evakkotyön ja hänen lemmikkikaritsansa matkasta Karjalasta Helsinkiin. Nykykoululaiset katsoivat 1950-luvun elokuvaa yllättävän sujuvasti ja se herätti paljon keskustelua lasten asemasta ennen ja nyt. Koululaiset löysivät yhteyksiä nykypäivän pakolaisuuden ja evakoiden kohtalon välillä. Reipas päähenkilö herätti sekä ihailua että inhotusta. Moni tuntui pitävän Ilonan positiivisesta asenteesta: ”Vaikka äiti ja isä oli kuollut ja itse menettänyt kodin niin se oli silti että ”jippii I can fly!” Mustavalkoisuuteen ei kaikkia häirinnyt, vaikka monelle Ilona olikin ensimmäinen näkemänsä mustavalkoinen elokuva.

Vanhan kotimaisen elokuvan voi ottaa lähtökohdaksi myös omia elokuvia tehtäessä. Elokuvapolulla pääsee vaikkapa tutkimaan millaisia elokuvallisia kikkoja Pekka ja Pätkä-elokuvissa on ja miten niitä voi kokeilla itse.

Lyyti Kynäsen ja Seppo Sanasen oppimateriaali-sarja (2019)

TUOTTAJA: Aikakausmedia

SISÄLTÖ: Oppimateriaalisarja tutustuttaa alle kouluikäiset lehden tekemiseen. Sarjaan kuuluu printtilehden tekemiseen suunniteltu Lasten lehtikone -ohjelma, mediatuokioita sisältävä harjoituslehtinen, satukirja ja kaksi laulua. Ydinajatuksena on yhdistää digitaaliset mediataidot ja perinteinen media. Oppimateriaalin avulla voi tutkia mediaa ja ympäristöä, tuottaa sisältöä itse sekä harjoitella mielipiteen ilmaisua sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Materiaali sopii myös alle 3-vuotiaille.

Medialeikki (2018)

TUOTTAJA: Kirkkonummen varhaiskasvatus & Diggaa mun digimatkaa -hanke

SISÄLTÖ: Medialeikissä opetellaan kriittistä medialukutaitoa lapsilähtöisesti valokuvaamisen ja äänittämisen avulla. Pääosassa on lapsen oma median tuottaminen sekä leikkiminen kuvalla ja äänellä. Materiaali esittelee pedagogiikkaa Medialeikin taustalla ja konkreettisia esimerkkejä sen käytännön toteuttamiseen. Materiaali on saatavilla myös ruotsiksi.

Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen (2018)

TUOTTAJA: MLL

SISÄLTÖ: Opas tukee varhaiskasvattajia ja päiväkotien työyhteisöjä mediakasvatuksessa, lasten mediakulttuurin soveltamisessa ja osallisuuden vahvistamisessa. Opas sisältää runsaasti käytännöllisiä vinkkejä ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita huomioivia mediakasvatusharjoituksia lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemiseen.

100 Oivallusta mediareppuun! (2017)

TUOTTAJA: Helsingin kaupunki

SISÄLTÖ: Sata oivallusta arjen oppimisesta ja osallisuudesta uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa toteuttaen. Materiaalin tavoitteena on antaa uusia ideoita, näkökulmia ja työkaluja mediakasvatuksen ja digivälineiden käytön nivomiseen luontevaksi osaksi oman lapsiryhmän toimintaa.

MOI (2017)

TUOTTAJA: Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta

SISÄLTÖ: Ohjelma tukee ajankohtaiseen tutkimustietoon perustuvaa toimintaa 0–8-vuotiaiden lasten monilukutaidon kehittämisessä. MOI-ohjelman sivustolla on runsaasti sekä lapsille että kasvattajille suunnattua materiaalia arjen mediakasvatukseen.

Pienten lasten mediakasvatus

Eläkeläisistä sometaitajia ja e-urheilijoita

Eläkeliitto tarjoaa monipuolista mediakoulutusta – ikääntyneet ovat perustaneet jopa e-pelijoukkueita.

TEKSTI **ELLA HAURA** KUVA **SENIOR FIGHTERS, PRESSIKUVA**

Kirjoittaja opiskelee Laajasalon opiston medialinjalla

SUOMESSA 28 prosenttia väestöstä nostaa eläkettä, valtaosa ikänsä perusteella. Monimutkaistuva yhteiskunta vaatii yhä laaja-alaisempia mediataitoja. Uudet sukupolvet syntyvät tietoyhteiskuntaan, ja mediakasvatus kouluissa on osa opetussuunnitelmaa. Kun ihminen jää eläkkeelle, mikään ei enää pakota pysymään ajan hermolla.

Suomessa on pitkään tuettu vanhuksen tietoteknistä osaamista. Sisältöä painottavaan mediakasvatukseen on kuitenkin herätty myöhään. Vastuuta ikääntyneiden mediakasvatamisesta ovat ottaneet järjestöt, erityisesti Eläkeliitto.

Liitto tarjoaa jäsenilleen koulutusta Netikäs-projektissa, jonka koulutusmateriaali käsittelee turvataitoja, median muutosta, vaikuttamista ja digitaalista pelaamista. Hankkeen projektipäällikön Outi Laitin mielestä on yksilön ja yhteiskunnan etu, että kaikkien ikäluokkien ääni kuuluu myös netissä.

”Eläkeläiset netissä esitetään usein Omakantaa käyttävinä mummoina, jotka tarvitsevat teknistä apua. Heitä on kuitenkin laidausta laitaan. Moni on aktiivinen sisällöntuottaja ja toimija”, Outi Laiti kertoo.

Tekninen osaaminen tukee arjessa pärjäämistä ja yhteydenpitoa sukulaisiin ja ystäviin. Keskustelufoorumeilla ja tiedonhaussa tarvitaan kuitenkin medialukutaitoa.

PELAAMINEN KEHITTÄÄ AIVOJA JA LUO YHTEISÖLLISYYDEN TUNNETTA

Digitaalinen pelaaminen voi toimia ikääntyvälle erinomaisena ajanvietteenä.

E-urheilu virittää hoksottimia, tarjoaa kaverit, eivätkä liikuntarajoitteet ole harrastamisen esteenä. Suomea edustaa kaksi Counter Strike -tietokonepelissä kilpailevaa seniorijoukkuetta, Grey Gunners ja Senior Fighters.

Tietotekniikasta kiinnostuneiden seniorien yhdistys Enter ry:n perustama Senior Fighters on kaikille avoin joukkue, ainoa kriteeri on yli viidenkymmenen vuoden ikä. Joukkue harjoittelee lähes päivittäin käynnissä olevaa Tipuliigaa varten oman valmentajan johdolla.

Eija Kontio on yksi joukkueen perustajajäsenistä ja toimii Enterin vertaistukihenkilönä. Kontion mukaan paraista Senior Fightersissa on yhteisöllisyys. Pelaajat ovat ystäväystyneet keskenään, vaikka he asuvat eri puolilla Suomea.

Kontio on työskennellyt koodarina, joten digimaailma on hänelle varsin tuttu. Myös digitaalisia pelejä hän on pelannut jo pitkään. Lastenlasten tullessa kylään mummo ja lapset pitävät yhdessä laneja, eli pelaavat läpi yön tietokonepelejä ja tilaavat pitsaa.

”Tyttäreni mukaan mummolat eivät ole enää samanlaisia kuin ennen!”, Kontio nauraa.

Vastuu lukijalla – Kenen uutisiin voit luottaa? (2019)

TUOTTAJA: Kansanvalistusseura

SISÄLTÖ: Matalan kynnyksen medialukutaitokurssi aikuisille. Kurssipaketti sisältää ohjeellisen kurssisuunnitelman, valmiita kurssimateriaaleja ja vinkkejä kurssin toteuttamista varten. Se on tarkoitettu vapaan sivistystyön, erityisesti kansalaisopistojen, kansanopistojen ja opintokeskusten sekä järjestöjen aikuis- kouluttajille.

Netikäs -media-sivistysmateriaali (2015)

TUOTTAJA: Eläkeliitto

SISÄLTÖ: Materiaalissa on kerrottu verkossa toimimisesta arjisella kielellä ja sen avulla voi joko yksin tai yhdessä muiden kanssa opetella uusia asioita. Materiaali on suunnattu erityisesti ikäihmisille, mutta sopii kaiken ikäisille, jotka haluavat parantaa omaa mediasivistystään.

Opiskele itse -sivusto

TUOTTAJA: Enter ry

SISÄLTÖ: Sivustolla on aineistoa tietoteknisten asioiden itsenäiseen tutkimiseen ja opiskeluun. Sisällöt ovat senioreille suunnattuja, ja ne ovat Enterin ja sen yhteistyökumppaneiden tuotantoa.

IkäihMe-hanke

TUOTTAJA: Lapin yliopisto

SISÄLTÖ: Hankkeessa on kartoitettu muun muassa ikäihmisten mediakasvatustarpeita ja tehty kirjallisuuskatsaus tieteellisistä artikkeleista, jotka käsittelevät mediakasvatuksen koulutuskokeiluja. Materiaalit sopivat esimerkiksi mediakasvatuksen suunnittelun tueksi.

KOLUMN

Kuka näkyy ja kuuluu?

TEKSTI **JUHO NARSAKKA** KUVA **EMMI HUHTANEN**

MEDIKASVATUKSEN tavoitteena on vahvistaa mediataitoja, joita nykyaikana tarvitsee voidakseen hyvin ja luoviakseen mediayhteiskunnassa. Erot ihmisten taustoissa asettavat heidät kuitenkin eriarvoiseen asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä huomio on otettava lähtökohdaksi mediakasvatuksessa, koska muuten osa ihmisistä jää yhteiskunnan varjoihin tai pahimmassa tapauksessa kokonaan ulkopuolelle. Uudeksi ryhmäksi mediakasvatuksen kentällä on noussut maahanmuuttajat, joita on Suomessa enemmän kuin koskaan (Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2018 lopussa ulkomaan kansalaisten osuus koko väestöstä oli 4,7 prosenttia).

Vähemmistöjen ja erityisryhmien omista tarpeista on puhuttava ääneen, jotta niihin voidaan vastata. Aloitimme syksyllä 2019 Tampereella maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisille nuorille suunnatut työpajat osana Muiden mediasta meidän mediaksi -hanketta. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajanuorten osallisuutta ja luottamusta yhteiskuntaan mediataitoja vahvistamalla ja voimistamalla heidän omaa ääntään. Tähän pyritään työpajoissa vierailevien mediamentorien kanssa, jotka koostuvat mediakentän inspiroivista ammattilaisista. Tarjoamalla samais-tumispintaa esikuvien kautta ja antamalla nuorille eväitä tuottaa itse omaa sisältöä vahvistetaan heidän mediataitojaan.

Mentorien ja nuorten kanssa keskusteluun on noussut tois-tuvasti esiin kysymys siitä, kenellä on valtaa määritellä yksilö maahanmuuttajan tai pakolaisen lokeroon ja kauanko tämä joutuu pysymään siellä. Myös monet muut kieleen, valtaan ja representaatioihin liittyvät ongelmat ovat puhuttaneet. Yksi tapa vastata tähän on kunnioittaa jokaisen itsemääräämisoikeutta, johon kuuluu oikeus sanallistaa oma identiteettinsä itse.

Jos suomen kieli ei vielä suju, kyky seurata suomenkielisiä uutisia on heikompi, puhumattakaan oman mediasisällön tuot-tamisesta. Kielimuuri ja muut käytännön ongelmat on kuiten-kin mahdollista ylittää. Tekstin lukemisen tai tuottamisen sijaan voidaan hyödyntää videokuvausta ja muuta visuaalista mate-riaalia. Mediakasvatuksen yleisistä ja yksilöllisistä tavoitteesta keskustellaan yhdessä, jolloin lähtötaso saadaan asetettua sopi-vaksi ja oppiminen on motivoivampaa.

Saamiemme kokemusten perusteella kehitämme uusia me-diakasvatuksen välineitä, joiden avulla voidaan vahvistaa entistä paremmin eri taustoista tulevien ihmisten mediataitoja.

Kirjoittaja on uudelleen helsinkiläistynyt mediakasvattaja, joka koordinoi Mediakasvatusseuran ja Pakolaisnuorten tuki ry:n yhteistä Muiden mediasta meidän mediaksi -hanketta.

Vähemmistöt ja media

Aika digittää (2017)

TUOTTAJA: S. Lappalainen, V.

Korpinen ja J. Pokkinen

SISÄLTÖ: Julkaisu avaa erityisryhmien nuorten median käyttöä ja sitä, kuinka media voidaan val-jastaa kaikkien nuorten vaikuttamiseen.

Queer Bodies (2019)

TUOTTAJA: AV-arkki ja Seta ry

SISÄLTÖ: Viisi sukupuolen ja kehon moninai-suutta käsittelevää teosta ja teoksiin Seta ry:n kanssa yhteistyössä toteutetut tehtäväpaketit. Teokset haastavat sukupuoliin, seksuaalisuuk-siin ja kehoihin liittyviä normeja ja oletuksia sekä piirtävät samalla esiin näiden määrittelyn poliit-tisuutta. Oppimateriaalin kohderyhmänä ovat

yläkouluikäiset ja toisen asteen opiskelijat.

#TRUST (2018)

TUOTTAJA: Tampereen yo, Suomen Akatemian TRUST -kärkihanke

SISÄLTÖ: Oppimateriaali, jonka ytimessä on me-diakulttuurin ja monikulttuurisuuden kohtaus-piste. Oppimateriaaliin sisältyy myös medialuku-taitoharjoituksia, jotka on tuotettu yhteistyössä Sanomalehtien Liiton kanssa.

Saamelaisen mediakasvatuksen materiaalipankki

TUOTTAJA: Oulun yo

SISÄLTÖ: Aineistokokonaisuus saamen kielen

ja kulttuurin tukemiseksi mediakasvatuksellisin menetelmin. Jokainen materiaali sisältää myös lasten omaa mediatuottamista ja mediatekstien käsittelyä.

Vihapuhe netissä (2016)

TUOTTAJA: Statens medieråd, No hate speech movement (Ruotsi)

SISÄLTÖ: Opas netin vihapuheesta ja netissä ta-pahtuvasta häirinnästä ja hyväksikäytöstä, jota lapset joutuvat kohtaamaan. Opas on suunnat-tu vanhemmille ja lasten parissa työskenteleville ammattilaisille. Se on tuotettu arabiaksi, soma-liksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Journalismin etiikkaa pähkinänkuoressa

Yle Oppimisen tuottama Mokasiko media? opettaa Journalistin ohjeiden mukaista median tulkintaa.

TEKSTI **TUOMAS RANTANEN**

JULKISEN SANAN neuvošto JSN on Suomessa toimiva joukkoviestinnän julkaisijoiden ja toimittajien vapaaehtoisuuteen perustuva itsesääntelyelin. Se antaa yleisön tekemien kanteluiden perusteella piiriinsä kuuluville medioille langettavia ja vapauttavia päätöksiä siitä, miten ne ovat onnistuneet noudattamaan toimittajien ammattietiikkaa käsitteleviä Journalistin ohjeita.

YLEISRADION NETTISIVUILTA löytyvissä Mokasiko media? -oppimateriaaleissa esitellään havainnollisten videoiden muodossa kahdeksan todellista esimerkkiä, joiden kohdalla voi punaroida tapauskohtaisesti toimiko jutun julkaissut

Helsingin Sanomissa sekä Radio Suomipopin pakolaisuuteen viittavan huumorin suhdetta ihmisarvon kunnioittamiseen.

AINEISTO TOIMII erityisen hyvin pienryhmätyöskentelyssä. Sen avulla on helppo demonstroida, mitä eroa on journalismilla ja muilla tiedonlajeilla ja millaisia asioita Journalistin ohjeet sisältävät. Samalla käsitellyksi tulevat ammattietiikan tärkeys vastuullisen journalismin kannalta

ja yhteisten ihanteiden soveltaminen arkisessa toimittajan työssä.

Kirjoittaja on Voima-lehden kustantaja ja JSN:n jäsen

Trollitehdas (2019)

TUOTTAJA: Yle

SISÄLTÖ: Trollitehtaassa pääsee kokemaan, miten informaatiovaikuttaminen toimii sosiaalisessa mediassa. Pelin tavoitteena on näyttää, miten valeuutisia, tunnepitoista sisältöä ja bottiverkkoja käytetään hyväksi mielipiteisiin, tunteisiin ja päätöksiin vaikuttamisessa.

Koululehtikone (2017)

TUOTTAJA: Aikakausmedia

SISÄLTÖ: Verkossa toimiva ilmainen ohjelma, jolla koululuokat voivat helposti suunnitella ja toteuttaa omia aikakauslehtiä.

Onko tämä totta? (2016)

TUOTTAJA: Sanomalehtien liitto

SISÄLTÖ: Onko tämä totta? avaa tiedon luotettavuutta monesta ajankohtaisesta näkökulmasta. Materiaalissa tarkastellaan mielipiteen ja faktaan eron kaventumista, feikkiuutisia, netin keskustelukulttuuria ja trollitehtaita, mainonnan ja journalismin rajaa sekä kuvan totuutta.

Piiloleikki (2018)

TUOTTAJA: Aikakausmedia

SISÄLTÖ: Materiaali antaa nuorille keinoja analysoida ja arvottaa mainoksia sekä auttaa tun-

nistamaan mainoksen median muusta sisällöstä. Oppimateriaalissa on hyödynnetty lisätyn todellisuuden (AR) sovellusta, jonka kautta voi katsoa julkaisun videot.

Näin kirjoitat lasten ja nuorten ilmiöistä (2018)

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura, Pelastakaa lapset, Ehyt ja Sosped säätiö

SISÄLTÖ: Vinkkiliistä toimittajille lasten ja nuorten mediakulttuurin ilmiöiden käsittelyyn. Alkuosan vinkit ovat luonteeltaan yleisluontoisia, soveltuen monenlaisien mediakulttuurin ilmiöiden käsittelemiseen, ja toisessa osiossa jaetaan vinkkejä erityisesti pelaamisen ja pelikulttuurin käsittelemiseen sekä lasten kuvaamiseen ja kuvien valitsemiseen.

Pidä silmät auki – jutuntekijän opas (2017)

TUOTTAJA: Sanomalehtien liitto ja Nuorten Ääni

SISÄLTÖ: Oppaan ydin ovat käytännölliset harjoitukset, joiden avulla voi käydä läpi koko toimitusprosessin ideoinnista tiedonhankintaan, jutun rakentamiseen ja faktantarkistukseen.

Tunnista valeutinen (2017)

TUOTTAJA: IFLA

SISÄLTÖ: Infograafi, joka opastaa kriittiseen

ajatteluun ja faktojen tarkistukseen. Suomen kirjastoseura on tehnyt infograafista suomenkielisen version, ja julisteen voi tuloistaa myös IFLA:n sivuilta usealla kielellä, mm. englanniksi ja arabiaksi.

Sisältösekaannuksen selviytymisopas (2019)

TUOTTAJA: Tampereen yliopisto ja Aalto yliopisto

SISÄLTÖ: Oppaassa esitellään yleisiä vaikuttamisen, manipuloinnin, harhaanjohtamisen ja väärän informaation välittämisen tapoja sekä annetaan vinkkejä niiden tunnistamiseksi. Opas on kirjoitettu ensisijaisesti aikuisväestölle, ja se tarjoaa paljon pohdittavaa mediakasvattajille ja journalistisen median toimittajille.

Uteliaammin, rohkeammin, hauskemmin! (2013)

TUOTTAJA: Helsingin nuorisoasiainkeskus

SISÄLTÖ: Kokoelma työmenetelmiä, jotka kutsuvat muuttamaan mediaa ja maailmaa. Harjoituksissa opitaan toimittajan työtä: ajattelemista, havainnointia, haastattelemista, kirjoittamista ja kuvaamista.

VINOT UUTISET

– mediakriittinen ajatusleikki

TEKSTI ISMO KIESILÄINEN KUVA LAURA RAILAMAA

NUORTEN ÄÄNI –toimituksen käyttöön kehitetään harjoituksia ja työmenetelmiä, jotka sopivat mediakasvatukseen myös koulussa. Tässä ajatusleikissä tutkitaan, miten toimittajien tausta vaikuttaa siihen, mistä aiheista ja miten uutisissa kerrotaan. Vaikka kaikki faktat olisivat kohdallaan, kuva maailmasta on aina hieman vino. Esimerkiksi toimittajien ikä ja sosio-ekonominen asema vaikuttavat siihen, mikä maailmassa näyttää tärkeältä.

HARJOITUS SOPII lukioikäisille esimerkiksi äidinkielen, median, filosofian ja katsomusaineiden opetukseen. Kesto on 45–75 minuuttia.

HARJOITUKSEN VETÄJÄ kerää mahdollisimman monipuolisen koosteen eri aiheita käsitteleviä ajankohtaisia uutisotsikoita luotettavista lähteistä. 30 on sopiva määrä. Otsikot kootaan yhdelle paperille.

Osallistujat jaetaan 4–5 hengen pienryhmiin, jotka ovat harjoituksessa uutistoimituksia. Jokaisella ryhmällä on salainen roolinsa, jota muut ryhmät eivät tiedä. Yhdessä toimituksessa työskentelee rikkaita toimittajia, toisessa pienituloisia, kolmannessa kaikki ovat perheellisiä, neljännessä keski-ikäisiä, viidennessä nuoria vihreitä opiskelijoita, kuudennessa konservatiiveja ja niin edelleen.

Toimituksen tehtävä on eläytyä saamaansa rooliin ja valita uutiskoosteesta viisi uutisotsikkkoa, jotka heidän toimituksensa julkaisisi omassa lehdessään.

Toimitukset esittelevät omat valintansa. Muiden ryhmien tehtävä on arvata otsikoiden perusteella, millaisia ihmisiä toimituksessa työskentelee. Tehtävä onnistuu parhaiten, kun ryhmät eivät tiedä, mitä vaihtoehtoja on tarjolla.

LOPUKSI voidaan pohtia yhdessä, millainen toimitus antaisi maailmasta mahdollisimman totuudenmukaisen kuvan. Harjoitukseen voi liittää myös uutiskriteerien pohtimista.

Digiprofiilitesti (2020)

TUOTTAJA: Sitra

SISÄLTÖ: Digiprofiilitesti auttaa ymmärtämään omaa digitaalista käyttäytymistä sekä vaikutusmahdollisuuksia itsestä kertyneen datan käyttöön. Testin lopussa saa oman digiprofiilin sekä vinkkejä, joiden avulla voi suojata yksityisyyttä ja ymmärtää digitaalisen maailman lainalaisuuksia paremmin. Testi sopii kaikenlaisille dataosaajille. Se toimii hyvänä keskustelun herättäjänä esimerkiksi nuorten kanssa työskenneltäessä.

Disinformaatio, vihapuhe ja mediakasvatuksen keinot (2017)

TUOTTAJA: Koulukino

SISÄLTÖ: Disinformaatio ja valemedia –osio tukee nuorten monilukutaidon kehittymistä. Vihapuhe ja sananvapaus –osio ohjaa nuoria tunnistamaan vihapuhetta erilaisissa ympäristöissä sekä neuvoo rakentavia tapoja vastata vihapuheeseen. Materiaali on tarkoitettu yläkouluun ja toisen asteen opetukseen ja nuorisotyöhön.

Vihapuheesta dialogiin (2017)

TUOTTAJA: Plan

SISÄLTÖ: Mitä on vihapuhe tai vihainen puhe? Miksi vihapuhe uhkaa sananvapautta? Materiaali sisältää tiedon lisäksi valmiita työpajarunkoja alakoulusta toiselle asteelle, joissa opitaan tunnistamaan vihapuhetta, herätellään empatiataitoja ja opitaan toimimaan vihapuhetta vastaan.

Testaa sananvapauden rajoja – mitä netissä saa sanoa? (2016)

TUOTTAJA: Yle Oppiminen

SISÄLTÖ: Mitä netissä saa sanoa ja minkälaisen viestien jälkeen alkaa tulla nettipoliiseilta yhteydenottoja? Tee Yle Oppimisen testi ja tarkista, miten hyvin sinulla on sananvapauden rajat hallussa.

Valheenpaljastaja (2015–2017)

TUOTTAJA: Yle oppiminen

SISÄLTÖ: Valheenpaljastaja-juttusarja käsittelee faktaa ja fiktiota uutisissa ja sosiaalisessa mediassa ja tarjoaa tietoa ja työkaluja valeuutisten ja some-huijauksen selvittämiseen.

Ihmisoikeudet.net: Media ja ihmisoikeudet

TUOTTAJA: Ihmisoikeusliitto, Amnesty, YK-liitto ja Maailma.net

SISÄLTÖ: Tietoa ihmisoikeuksista sekä aiheeseen liittyviä harjoitustehtäviä. Osassa harjoitustehtävistä on myös tarkasteltu mediaa ja sen osuutta ihmisoikeuksien toteutumiseen. ”Mielipide ja sananvapaus” osassa käsitellään tiedonhankkimisen ja levittämisen oikeuksia ja velvollisuuksia sekä ilmaisun- ja sananvapautta.

Miksi demokratia? (2013)

TUOTTAJA: Yle Oppiminen

SISÄLTÖ: Miksi demokratia? –projektin lyhytelokuvat tarkastelevat demokratiaa eri maissa. Mukana on 10 demokratiaan liittyvää kysymystä, joihin vaikuttajat eri puolilta maailmaa esittävät oman perustellun kantansa.

Sananvapaus ja demokratiakasvatus

Globaalia mediaa

Maailman äänet (2019)

TUOTTAJA: Taksvärkki
SISÄLTÖ: Erityisesti yläkoulu-

laisille suunnattu materiaali, joka ohjaa vallalla olevien normien ja valtarakenteiden kyseenalais-tamiseen globaaleista näkökulmista. Opas sisäl-tää 20 toiminnallista harjoitusta.

Läntisen tuolla puolen (2017–20)

TUOTTAJA: Rauhanpuolustajat
SISÄLTÖ: Opiskelupaketti yhdenvertaisuutta edistävän länsikriittisen opetuksen tueksi. Mate-riaali sisältää toiminnallisia harjoituksia ja viri-kemateriaaleja teemoista: Länsi ja media, Länsi ja viihde, Kuvat kertovat, Länsi-Sahara. Vuonna 2020 tuotetaan uudet osiot liittyen Kiinaan ja Venäjään. Kohderyhmänä on yläkoulu ja toinen aste.

Kuvien tarinat (2014)

TUOTTAJA: Plan
SISÄLTÖ: Materiaali sisältää artikkeleita ku-vien tulkintaan liittyen ja esittelee esimerkiksi VTS-menetelmän (Visual Thinking Strategies). Mukana on 16 työpajarunkoa, jotka on suunni-teltu viidesluokkalaisille ja sitä vanhemmille.

Sanoista tehty (2019)

TUOTTAJA: Plan
SISÄLTÖ: Yläkoululaisille ja sitä vanhemmille suunnitellut 3 x 90 minuutin työpajaohjeet tyt-töjen oikeuksista. Materiaalin tukena toimii She-board-aplikaatio.

Kenen äänellä (2019)

TUOTTAJA: Interpedia
SISÄLTÖ: Materiaalin tavoitteena on herättää yläkoulujen ja toisen asteen oppilaita pohtimaan lasten ja nuorten kuvien ja tarinoiden käyttöä mediassa, yksityisyyden suojaa sekä median luo-mia mielikuvia kehitysmaista. Materiaali sisältää videoita Nepaliästä ja yhdeksän harjoitusta. Saa-tavilla myös ruotsiksi.

Vallan jäljillä (2019)

TUOTTAJA: African Care
SISÄLTÖ: Oppimateriaali on suunnattu toiselle asteelle ja se käsittelee kulttuurista ja sosiaalis-ta valtaa kuten rasismia, sukupuolijärjestelmää ja media tapoja esittää kehitysmaita. Materiaali sisältää 17 harjoitusta.

Nuoret ja rohkeat (2020)

TUOTTAJA: Rauhankasvatusinstituutti ja Rau-hanpuolustajat
SISÄLTÖ: Materiaalin avulla voi käsitellä yhteis-kunnallista vaikuttamista ja kannustaa nuoria toimimaan globaalin oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen puolesta. Materiaali koos-tuu Suomessa ja eri puolilla maailmaa toimivien nuorten aktivistien lyhyistä vlog-videoista ja nii-hin liittyvistä työpajasuunnitelmistä.

KOLUMNI

Kun uutiset ahdistavat

TEKSTI **PINJA SIPARI** KUVA **ISSY BAILEY**

AUSTRALIA PALAA! Tulvat huuhtovat ihmishenkiä mennessään! Afrikan nälänhätä on pahin vuosiin! Klikkiotsikot huutavat maailman tuhoa ja komment-tikentät täytyvät vastuuksesta ja vähättelystä. Mitä muuta voi tavallinen ihminen tehdä kuin sulkea sil-mänsä ja toivoa, että ongelmat poistuvat itsestään?

Sitran keväällä 2019 teettämän kansalaiskyselyn mukaan yli puo-let suomalaisista on huolissaan ilmastomuutoksesta. Vain pieni osa suomalaisista arvioi kokeneensa ilmastomuutoksen herättämiä vai-keita tunteita, mutta näitä tunteita kokeneista jopa 64% kertoo, että juuri uutiset ovat olleet tunteiden yksi keskeinen syy.

On tärkeää uutisoida tutkimustuloksista, vaikka niiden viesti oli-sikin ahdistava. Toisinaan tekisi kuitenkin mieli syyttää mediaa kuormittavien uutisten julkaisemisesta ja sitä myöten koko ilmas-tonmuutoksesta. Ympäristötunnetutkijat ovat tunnistaneet monen-laisia tapoja reagoida ympäristöahdistukseen. Yhtä tavoista kutsu-taan ”viestintuojan ampumiseksi”. Sillä tarkoitetaan ihmisen halua hiljentää hankalista aihepiireistä puhuva taho, jotta ikävää viestiä ei tarvitsisi kuulla. Median syyttäminen ilasto-ongelmista on tästä malliesimerkki.

Kaikkien yhteiskuntamme toimijoiden, myös median, on syytä parantaa toimia ilmaston suojelemiseksi. Onko ilasto-otsikoissa viljeltävä pelon, tuhon ja synkkyyden kaltaisia sanoja? Miksi samalla lehtiaukeamalla voi olla juttu ilmastomuutoksen vaikutusten kas-vamisesta ja mainos edullisista aurinkolomista? Miten media voisi entistä paremmin tuoda esille sen, että myös hyviä asioita tapahtuu koko ajan?

Onneksi voimme kehittää kykyämme kohdata raskaitakin uutisia. Ympäristötunnetutkija Panu Pihkalan mukaan tärkeää on itsesääte-lyn harjoittaminen. Kenenkään ei tarvitse seurata maailman murhei-ta jokaisen päivän jokaisena minuuttina. Asioista voi välittää, mutta kaikkeen maailman kurjuuteen ei tarvitse sukeltaa jokaisella solullaan. Illalla uutisvirran seuraaminen kannattaa lopettaa hyvissä ajoin ennen nukkumaanmenoa.

Kasvattajan ei tulisi jättää lasta tai nuorta selviytymään yksin, vaan isoista uutistapahtumista kannattaa keskustella yhdessä, vaikka se tuntuisi vaikealta. Aikuisen on hyvä kertoa, että uutinen herättää tun-teita myös hänessä. Tällöin lapsen tai nuoren ei tarvitse kokea olevansa tunteineen erilainen tai heikompi. Yksittäiset tutkimustulokset kan-nattaa yrittää sijoittaa isompaan kuvaan, ja negatiivisille uutisille voi etsiä vastapainoksi positiivisia uutisia.

Toivoa etsiessä ei sovi unohtaa realismia. Tutkijoiden mukaan toi-vo kumpuaa merkityksellisyiden tunteesta elämässä ja teoissa, eroten näin optimismista, jossa vain toivotaan parašta. Toivon rakentaminen ilmastomuutoksen maailmassa ei ole aivan helppoa. Onneksi uutiset tarjoavat meille päivittäin hyviä harjoittelun mahdollisuuksia.

Kirjoittaja on ympäristökasvattaja, joka työskentelee Biologian ja maantieteen opettajien liiton Toivoa ja toimintaa -hankkeen koordinaattorina

Pelikasvattajan käsikirja 2 (2019)

TUOTTAJA: Pelikasvattajien verkosto

SISÄLTÖ: Helposti lähestyttävä yleisteos kotikasvattajille ja ammattilaisille, jossa annetaan tutkimukseen ja kokemukseen pohjautuvaa tietoa pelaamisesta ja pelikulttuurista. Kirja on jatkoa viisi vuotta aiemmin ilmestyneelle ensimmäiselle pelikasvatuksen oppaalle.

Pelikasvattajan käsikirja (2013)

TUOTTAJA: Pelikasvattajien verkosto

SISÄLTÖ: Opas antaa asiantuntevaa, tutkimukseen ja kokemukseen pohjautuvaa tietoa siitä, mistä pelaamisesta ja siihen liittyvistä ilmiöistä on kyse.

Viihdevintiöt

TUOTTAJA: Jenni Utriainen

SISÄLTÖ: Vapaa kirjoittaja ja toimittaja Jenni Utriainen testaa lasten mobiilipelejä ja -sovelluksia ja arvioi niitä blogissaan kiinnittäen huomiota pelien turvallisuuteen, kehittävyteen ja hauskuuteen. Hän suosittelee hyviä pelejä perheen pienimmillekin. Blogi tarjoaa muitakin hyviä vinkkejä pelikasvatukseen.

Vinkki e-pelien käsittelyyn

E-PELEJÄ harrastamattomasta voi tuntua, että pelaaminen on vain sekopäistä väkivallalla mässäilyä vaihtuvien hahmojen ja maisemien. Voiman mediakasvatusnumerossa 4/2018 Pontus Purokuru kirjoitti jutussaan ”Isäkausi”, miten jotkut maailmanloppua tai järjestäytyneitä rikollisuutta pursuavat pelit saattavat antaa välineitä vaikkapa lapsen ja vanhemman suhteen käsittelemiseen. Eräs pelikasvatuksen muoto on pohtia pelaajien kanssa, millaisia hahmoja heidän suosikkipeleissään esiintyy ja millaisia suhteita hahmoilla on keskenään. Ovatko hahmojen luonteet moniulotteisia? Miten näyttäytyvät sukupuolet ja etnisyydet? Entä miten pelin esittämässä yhteiskunnassa käsitellään ekologisuuden tai sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teemoja? Tai miksi väkivaltaisiin hahmoihin samaistuminen tuntuu kiinnostavalta?

Kuva: pelistä God of War

Hur påverkas vi? (2019)

PRODUCERAD AV: Sällskapet för medieföstran
INNEHÅLL: Materialet är en lektionshelhet riktad till högstudier och gymnasier. Målsättningen med materialet är att stötta utveckling av de ungas multilitteracitet och kritiska mediekunskaper. Under de sex lektionerna lär man sig att identifiera och analysera olika former, tekniker och fenomen för mediepåverkan.

Anonymt hatprat och yttrandefrihet (2017)

PRODUCERAT AV: Sällskapet för medieföstran
INNEHÅLL: Ett koncist infopakett om hatprat, yttrandefrihet och anonymitet på nätet. Här hittar du information om vad hatprat är, vad som är straffbart och vad nätets anonymitet hämtar med sig för möjligheter och utmaningar. Materialet innehåller också frågeställningar som hjälper dig att diskutera hatprat med unga eller bland kollegerna.

Digiträning, kommunikation och mediekunskap

PRODUCERAT AV: Yle Vetamix
INNEHÅLL: Digiträningen ger många praktiska tips om användning av elektroniken och internet,

t.ex. hur Snapchat används, vilka kortkommandon finns på datorer och vad molntjänster är.

MIK för mig

PRODUCERAT AV: Statens medieråd (Sverige)
INNEHÅLL: Ett digitalt verktyg, MIK för mig, fyllt med diskussionsfrågor, övningar och färdiga lektionspaket om källkritik, vinklade budskap och relationer på nätet. Materialet riktar sig till lärare i grundskolan och på gymnasiet samt till bibliotekarier och innehåller övningar om allt från näthat och sociala medier till anonymitet, konspirationsteorier och reklam på nätet – för att nämna några!

Propaganda och bilders makt (2017)

PRODUCERAT AV: Statens medieråd (Sverige)
INNEHÅLL: Statens medieråd har tagit fram ett skolmaterial som ska stärka barns och ungas ”visuella läskunnighet”, värna demokratin och bidra till att förebygga våldsbejakande extremism. Materialet riktar sig till mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet.

Tolka och producera (2016)

PRODUCERAT AV: Sällskapet för medieföstran
INNEHÅLL: Material som hjälper att utveckla

mediekritisk tänkande och mediekunskaper. Materialet erbjuder medel för tolkning av medieinnehåll som andra har producerat samt för producerande av medieinnehåll.

Unga och Sociala Medier (2017)

PRODUCERAT AV: Sällskapet för medieföstran
INNEHÅLL: Publikation behandlar medievärldens fenomenen och utmaningarna, mediekritik, digitalt spelande och identitetsfrågor och välbehållande i medievärlden. Materialet är riktat till pedagoger, ungdomsarbetare, projektansvariga, professionella inom medie- och kulturbranschen, och personer som allmänt är intresserade av medieföstran.

Ungdomarna på spel (2016)

PRODUCERAT AV: THL
INNEHÅLL: Materialet behandlar digitala spel och spel om pengar bland barn och ungdomar, spelrelaterade problem samt fostringsfrågor i samband med dessa. Materialet har avsetts till stöd för personer som arbetar med barn och unga samt föräldrar och närstående.

Pelikasvat

På svenska

Kuva: Diego Sarmienton dokumentista Maan lapset

Dokkarit tutuksi Dokkinossa

*Elokuvatapahtuma Docpointin
järjestämä Dokkino on valtakunnallinen
lasten ja nuorten festivaali, joka
tutustuttaa alle 18-vuotiaat katsojat
luovaan dokumenttielokuvaan.*

TEKSTI **EVELIINA TALVIOJA**

DOKKINO perustettiin Docpoint-elokuvafestivaalin yhteyteen vuonna 2003. Sen suosio on ollut alusta asti valtava. Lapsille ja nuorille tarjotaan katseltavaksi elokuvia, joita he eivät muuten näkisi. Taustalla on myös halu kehittää koulujen tarjoamaa mediaopetusta. Dokkino toteutetaan yhteistyössä koulujen, kaupungin opetus- ja kulttuuritoimen ja paikallisten elokuvayhdistysten kanssa.

Dokkino toimii kiertueena, ja elokuvia näytetään ympäri Suomea. Mukana on jo yli 20 paikkakuntaa, ja kysyntää riittää.

Dokkinossa on kaksi sarjaa. Toinen on tarkoitettu ala- ja toinen yläkoululaisille. Jokaiseen elokuvaan kuuluu opetusmateriaali, jota käydään katselun jälkeen koulussa läpi. Kaikki materiaalit ovat maksuttomia.

”Elokvien ja niihin liittyvien tehtävien kautta voidaan esimerkiksi pohtia nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa heille tärkeisiin asioihin”, kertoo Dokkinon tuottaja Maria Lehtonen.

Elokuvat toimivat myös empatiakasvatuksena ja niiden toivotaan rohkaisevan nuoria ilmaisemaan omia mielipiteitään.

Rahoituksen puute estää Dokkinoa levittäytymästä nykyistä laajemmalle. Vaikka festivaali onkin arvoitettu ja kaivattu kokonaisuus, sen täytyy hakea rahoitusta joka vuosi uudestaan. Joinakin vuosina rahaa tulee enemmän, toisina taas vähemmän.

”Joka vuosi saamme kyselyitä uusilta paikkakunnilta, voisiko Dokkino laajentua osaksi heidän koulujensa kulttuuritoimintaa”, Lehtonen kertoo.

Rahaan liittyvistä epävarmuuksista huolimatta Lehtonen näkee Dokkinon tulevaisuuden valoisan.

”Tarve medialukutaidon kehittämiseen, empatiakasvatukseen ja nuorten elämää koskettavien teemojen käsittelyyn ei ole kadonnut minnekään vaan pikemminkin korostunut entisestään. Dokumenttielokuva on tähän erinomainen väline.”

Kirjoittaja opiskelee Laajasalon opiston medialinjalla

CinEd -elokuva-kirjasto (2017-)

TUOTTAJA: CinEd-verkosto

SISÄLTÖ: Kokoelma tarjoaa

nyky- ja klassikkoelokuvia ei-kaupalliseen käyttöön esimerkiksi kouluille ja kirjastoille. Verkoston jäsenoimijat ovat valinneet korkealaatuisen eurooppalaisen elokuvakirjaston elokuvat heterogeenistä nuorta yleisöä varten. Mukana on myös pedagogisia työvälineitä elokuvaesityksiin sekä ennen tai jälkeen näytöksiä järjestettäviä aktiviteetteja. Alusta sisältöineen on monikielistä. Elokuvat ovat nähtävissä alkuperäiskielisinä ja ne on tekstitetty liki kahdeksalla kielellä.

Kenen luonto?

TUOTTAJA: AV-arkki ja Luontoliitto

SISÄLTÖ: Mediataide kasvattaa! -sarjan kokonaisuus Kenen luonto? sisältää mediataideteoksia ja niihin liittyviä tehtäviä. Teosten teemat tarkastelevat ihmisten suhdetta luontoon. Videoteokset kannustavat omien ajatusten ja kokemusten jakamiseen sekä omaan taiteelliseen ilmaisuun. Kohderyhmänä ovat erityisesti yläkouluikäiset.

Elokvakasvatuksen käsikirja (2019)

TUOTTAJA: Oulun kaupunki, Valve

SISÄLTÖ: Käsikirjassa elokvakasvatusta tarkastellaan tutkimisen, kokemisen ja tekemisen kaut-

ta. Pedagoginen malli on tuttu valtakunnalliselta Koulujen elokuvaviikolta, jonka aikana oppilaat havainnoivat ympäristöään, katsovat ja analysoivat elokuvia sekä tekevät omia mestariteoksiaan. Käsikirja on ensisijaisesti suunnattu perusasteen ja lukion opettajille, mutta myös muille elokvakasvatuksesta kiinnostuneille.

Elokvapolku (2013)

TUOTTAJA: KAVI

SISÄLTÖ: Polku on suunniteltu kouluissa tehtävän elokvakasvatuksen tueksi, ja sen tehtävät tukevat koulussa tai koulunäytöksissä nähtävien elokvien käsittelyä oppitunnilla.

Kelaamo.fi

TUOTTAJA: Koulukino ry

SISÄLTÖ: Kelaamosta löytyy kootusti suomalaisten lasten ja nuorten tekemiä videoita ja elokuvia. Sivustolle voi lähettää oman elokuvansa tai osallistua sen kautta useisiin valtakunnallisiin elokuvakilpailuihin.

Koulukinon oppimateriaalit

TUOTTAJA: Koulukino

SISÄLTÖ: Koulukino tuottaa opettajien elokvakasvatustyön tueksi maksuttomia oppimateriaaleja elokvateatterilevityksessä oleviin elokuviin. Materiaalit ovat laajoja ja monipuolisia elokvakasvatuksen tietopaketteja, jotka kannustavat

käyttämään elokvaa opetuksessa eri oppiaineiden yhteydessä.

Media-avain

TUOTTAJA: Koulukino

SISÄLTÖ: Maksuton palvelu, jonka avulla kasvattaja voi etsiä sopivia elokuvia esimerkiksi lapsen iän, ajankohtaisen teeman tai lajityypin perusteella. Asiantuntijaraati esikatslee ja arvioi teatterilevitykseen tulevat elokuvat kasvatuksen näkökulmasta.

Sarjiskone (2018)

TUOTTAJA: Aikakausmedia

SISÄLTÖ: Sarjiskoneella lapset ja nuoret pääsevät itse tekemään, tallentamaan ja jakamaan omia sarjakuviaan verkossa niin mobiililla, tabletilla kuin tietokoneellakin. Sarjiskone.fi on suunniteltu työkaluksi sekä oppimiseen, opettamiseen että median tuottamiseen.

Kaikki kuvaa

TUOTTAJA: Amazement

SISÄLTÖ: Kouluikäisille suunnattu elokvakasvatussivusto, joka opastaa oman elokvan tekemisessä alusta loppuun. Sivuston oppimateriaali koostuu elokvan eri osa-alueita käsittelevistä videotutoriaaleista.

Elokuvamoguliksi kahdessa päivässä

Kuinka pääsen mukaan?

- Tarkat ilmoittautumispäivämäärät Uneton 48 -kilpailuun julkaistaan nettisivuilla www.uneton48.com sekä Facebookissa.
- Tapahtumaan voi osallistua yksin, mutta suositeltavaa on osallistua joukkueena.
- Valitkaa joukkueelle nimi ja kapteeni. Kapteenin tulee olla täysi-ikäinen.
- Tehkää suunnitelmia ja harjoitelkaa editointia jo ennen kilpailua.

Uneton 48 kilpailussa luodaan tiukassa aikaraamissa omaehtoisia elokuvia.

TEKSTI **SIIRI MATINPURO** KUVA **JOONAS LUMPEINEN**

MITÄ VOI 48 tunnissa saada aikaan? No vaikka elokuvan. Uneton 48 on kaksi kertaa vuodessa järjestettävä haaste, jonka aikana osallistujat käsikirjoittavat, kuvaavat ja editoivat lyhytelokuvan. Konseptin ovat tuoneet Uudesta-Seelannista Suomeen Sami ja Enni Tuomisalo.

Alkuvuoden Unetomassa syntyy dokumentteja, ja toukokuussa keskitytään fiktion. Kaikki valmistuneet elokuvat saavat ensi-iltansa elokuvateatterissa. Alkuvuoden dokumentit näytetään myös Helsingin DocPoint-elokuvafestivaaleilla. Uneton on samaan aikaan kilpailu ja tilaisuus tutustua matalalla kynnyksellä elokuvan tekemiseen.

Matalan kynnyksen osallistumista painottaa myös tapahtumaa toista vuotta tuottava Iikko Kuusela.

”Haluamme mahdollistaa osallistumisen monenlaisille ihmisille. Tämän takia Uneton kestää 48 tuntia ja ajoittuu viikonloppuun. Työssäkäyville ja opiskelijoille on silloin aikaan koota itselleen jengi ja keskittyä kahdeksi vuorokaudeksi vain elokuvan tekoon.”

Kilpailuun osallistuu ihmisiä hyvin eri lähtökohdista, eikä läheskään kaikilla ole aikaisempaa kokemusta elokuvien tekemisestä.

”Tuomariistolle onkin mielenkiintoinen haaste arvioida elokuvia huomioiden ne lähtökohdat, joista elokuvaa on lähdetty tekemään.”

Arvioinnissa keskitytään enemmän elokuvan ideaan eikä niinkään tuotantoon, jossa ihmisten eri lähtötaso tulee näkyviin. Kilpailussa pärjyvät usein elokuvat, jotka kestävät noin kolme minuuttia. Tällaisissa elokuvissa on Kuuselan mukaan yleensä onnistuttu rajaamaan tarpeeksi tarkkaan jokin uusi näkökulma.

Joskus Unetomassa valmistuneet elokuvat ovat lähteneet festivaaleille esitykseen, ja muutama otteeseen kisaporukoista on muodostunut jopa kokonaisia tuotantoyhtiöitä. Kuusela korostaa, ettei Uneton halua ottaa liiaksi kunniaa teijoiden menestymisestä.

”Uneton 48 toimii enemmänkin kannustavana lisäelementtinä. Se lisää uskoa omaan osaamiseen ja innokkuutta jatkaa elokuvien parissa.”

Kirjoittaja opiskelee Laajasalon opiston medialinjalla

Tekniset mediataidot

Digitreenit

TUOTTAJA:

Yle Oppiminen

SISÄLTÖ: Verkkosivu, jolta löytyy kymmenittäin vinkkejä ja peruskurssi teknisten digitaitojen kehittämiseen. Digitreenit on suunnattu koko kansalle. Digitreenien tavoitteena on estää syrjäytymistä ja parantaa suomalaisten tasa-arvoa digiyhteiskunnassa.

OppilasAgentti (2013-)

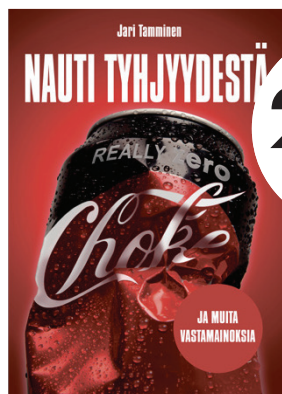
TUOTTAJA: Kuuma TVT-hanke

SISÄLTÖ: Oppilasagentit ovat koulun omia oppilaita, jotka auttavat sekä toisiaan että opettajiaan digitaalisten taitojen halluunotossa. Toteutustapa kääntää opettajan ja oppilaan roolit pääläelleen; oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat koulutustutkioita, joissa opettajat oppivat uusien laitteiden tai sovellusten käyttöä.

VOIMAKAUPPA

Tilaukset kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi tai 044 238 5109

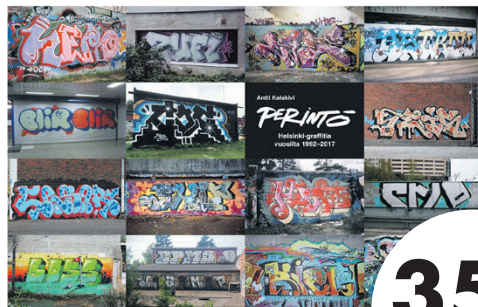

25€
SIS. POSTIKULUT

Jari Tamminen

NAUTI TYHJYYDESTÄ

Jymysuosittu vastamainokset värikuvina! Vastamainosten avulla voimme hahmottaa yhteiskuntaamme hieman paremmin ja ehkä samalla kannustaa myös mainostajia mukaan dialogiin.

35€
+ POSTIKULUT

Antti Kalakivi

PERINTÖ

Perintö esittelee maalauksia, paikkoja, tekijöitä ja tarinoita helsinkiläisestä graffitikulttuurista neljännesvuosisadan ajalta valokuvien ja tekstein.

15€
SIS. POSTIKULUT

Jenni Holma, Veera Järvenpää ja Kaisa Tervonen

NÄKYMÄTÖN SUKUPUOLI

Ensimmäinen suomalainen tietokirja muunsukupuolisuudesta. Kirja koostuu valokuvista, omaäänisistä henkilötarinoista ja sarjakuvista.

39€
SIS. POSTIKULUT

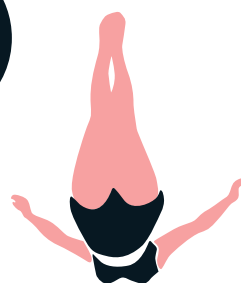

VOIMAN TILAUS

Voimaa 10 numeroa vuodessa. Ulkomaan tilauksiin lisätään postituskulut (Eurooppaan vuositilaus 39,00 e/vuosi +25 e, muut maat 39,00 e/vuosi +50 e)

20

Laatujournalismia
jo 20 vuotta

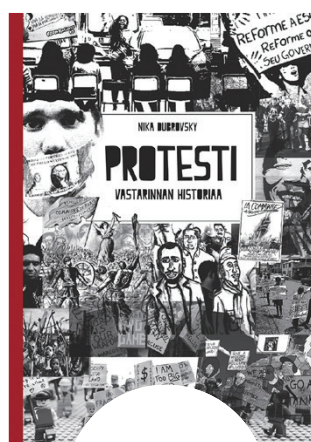

23€
SIS. POSTIKULUT

Viktoria Lomasko

SE TOINEN VENÄJÄ – dokumenttisarjakuvaa Kremlin varjoista

Viktoria Lomaskon, moskovalaisen kuvataiteilijan ja aktivistin *Se toinen Venäjä* -kirjassa tavanomaisten uutiskuvien sijaan pääosassa ovat erilaisina sarjakuvina toteutetut tarinat itänaapurimme toisenlaisesta arjesta, joka jää suurvaltapolitiikan varjoon.

11€
SIS. POSTIKULUT

Nika Dubrovsky

PROTESTI – vastarinnan historiaa

Yli 12-vuotiaalle suunnattu kirja sisältää 21 tarinaa aktivismin historiasta. Jokaisen tarinan lopussa on toiminnallisia harjoituksia eli "aktiivi(sti)teettejä".